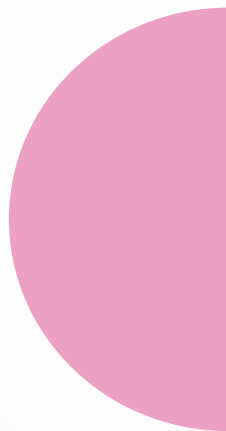
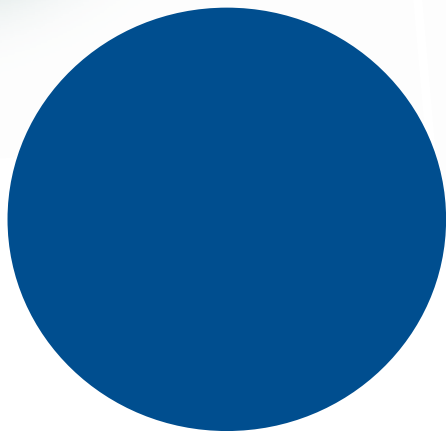

Jaarverslag

Inhoud

Voorwoord	2
Waar Stichting Nidos voor staat	3
Voogdij en gezinsvoogdij	4
<i>Portret Anwar Abdullahi Mohammed</i>	6
<i>Portret Americo Salvador</i>	12
Cliëntenbeleid	16
Het toelatings- en opvangbeleid ama's	17
<i>Portret Ellen Baptist</i>	18
<i>Portret Harouna</i>	24
Opvang en wonen in gezinsverband (OWG)	27
De opvang door het COA	29
<i>Portret Antonio Manuel Dala</i>	30
De organisatie en de medewerkers	35
<i>Portret Monika Schauer</i>	36
Informatievoorziening	40
Elektronisch Pupil Dossier	40
Mediabeleid	40
Kwaliteitsbeleid	41
Nidos en Europa	42
Algemene gegevens	43
Lijst met afkortingen	44
Overzicht (regio-)kantoren medio 2008	44

Voorwoord

Dit jaarverslag informeert u over het werk en de belangrijkste gebeurtenissen van 2008 bij en voor Stichting Nidos.

Specifieke aandacht wordt in dit jaarverslag besteed aan ex-ama's, jongeren die inmiddels 18 jaar zijn geworden en hun eigen leven leiden. Als voogd dient Nidos jongeren goed voor te bereiden op zelfstandigheid vanaf hun 18e. De voogd houdt hierbij rekening met het perspectief van de jongeren. Voor de meesten is dat terugkeer naar het land van herkomst. Twee geïnterviewde jongeren zijn teruggekeerd naar het land van herkomst na een lang verblijf in Nederland. Teruggekeerd omdat het moest. Hoe gaat het met ze? Hebben ze wat opgestoken van hun verblijf in Nederland? Voelen ze zich thuis in het land van herkomst? De meningen zijn verdeeld. Zo kunnen jongeren het materieel gezien wel goed hebben maar vaak aarden ze niet meer en alleen al daarom zou terugkeer in een zo vroeg mogelijk stadium gewenst zijn. Anderzijds, terugkeer kan alleen slagen als de jongeren hier in Nederland voldoende (praktijk)onderwijs, gerichte vaardigheden en competenties hebben opgedaan. En dan nog... Het zijn jongeren die in een belangrijke fase van hun leven, een eigen leven in Nederland hebben opgebouwd. Op psychisch niveau is het een zware dobber als je dat allemaal achter moet laten.

Twee andere jongeren verblijven in Nederland. De één heeft een verblijfsstatus, de ander niet. Hoe gaat het met ze, hoe redden zij zich, hoe houden zij zich staande onder vaak moeilijke omstandigheden? Tenslotte wordt de visie op (begeleiden naar) terugkeer gegeven door twee voogden van Nidos.

Uit de interviews kan men lezen dat het werken aan terugkeer al in een vroeg stadium gebeurt. Hoe regelmatig krijgt Nidos niet te horen dat er meer aan terugkeer gewerkt moet worden met de jongeren. Het lijkt voor buitenstaanders vaak een makkelijke opdracht. Uit de interviews wordt helder hoe complex het werken aan terugkeer is. Het is maatwerk en in het belang van de jongeren moet hier zorgvuldig mee worden omgegaan. Dit is een kwaliteit waar de jeugdbeschermers van Nidos over beschikken.

Nidos nodigt u uit kennis te nemen van dit verslag en stelt een eventuele reactie van uw kant zeer op prijs.

Tin Verstegen
algemeen directeur

Waar Stichting Nidos voor staat

Stichting Nidos is met ingang van 1 december 2001 aanvaard door het Ministerie van Justitie als voogdij- en gezinsvoogdijinstelling voor vluchtelingen en asielzoekers.

Nidos is een landelijk werkende instelling die op algemene grondslag werkt. Zij geeft hulp aan jongeren op grond van de voorziening in het gezag en een maatregel voor jeugdbescherming.

De hulpverlening van Nidos is specifiek gericht op alleenstaande minderjarige vluchtelingen en asielzoekers en jongeren die in Nederland verblijven zonder asiel-aanvraag en voor wie terugkeer naar het land van herkomst een reële optie is.

Het belang van de kinderen staat hierbij voorop. Voor deze jongeren dient, voor zover het gezag in Nederland niet wordt uitgeoefend, een voogdijvoorziening te worden getroffen. De instelling verzorgt, in het verlengde van de voogdij, de opvang voor een deel van haar pupillen.

Tevens voert de instelling de kinderbeschermingsmaatregel Ondertoezichtstelling uit wanneer het om kinderen uit vluchtelingengezinnen gaat.

Om welke jongeren gaat het nu? Het zijn jongeren die door buitengewone omstandigheden hun vertrouwde omgeving hebben moeten verlaten om zich vervolgens in een voor hun geheel nieuwe sociaal-maatschappelijke en culturele omgeving verder te ontwikkelen tot zelfstandige volwassenen. De culturele ontworteling, de geringe kennis van- en inbedding in die nieuwe omgeving, tezamen met de vreemdelingrechtelijke positie maakt hen kwetsbaar en vraagt om een opvoeding en begeleiding vanuit respect, veiligheid en bescherming. Deze visie is gebaseerd op de volgende statements:

- Met ama's¹ is niets mis, ze missen iets.
- Het vertrek uit eigen land is voor iedere ama ingrijpend.
- Elke ama komt uit een andere cultuur, heeft een eigen verhaal, eigen verwachtingen van de toekomst en een eigen wil en drijfveer.

In 2008 werd aan 3.963 jongeren hulp verleend. Ten opzichte van 2007 betekent dit een daling van 13 %. De hulp werd verleend in het kader van prévoogdij, (voorlopige) voogdij, gezinsvoogdij en als voortgezette hulp na de voogdij.

¹ In het Nederlandse vreemdelingenbeleid wordt de term amv (alleenstaande minderjarige vreemdeling) gehanteerd. Deze term is breder dan de term ama (alleenstaande minderjarig asielzoeker). Nidos blijft daar waar van toepassing de term ama hanteren omdat dit inmiddels een begrip is in Nederland.

Voogdij en gezinsvoogdij

Voogdij

Voor kinderen die zonder ouder(s) in Nederland asiel aanvragen voorziet Nidos middels tijdelijke voogdij in het gezag. Daarnaast kan de Minister van Justitie andere categorieën minderjarigen aanwijzen die onder voogdij van Nidos kunnen komen. Onder anderen zijn daartoe aangewezen: de minderjarige van wie de moeder onder voogdij staat van Nidos en voor of door wie een aanvraag om een (reguliere) verblijfsvergunning onder de beperking 'verblijf bij moeder' is ingediend en de minderjarige waarvoor een verblijfsvergunning onder de beperking 'slachtoffer-aangever van mensenhandel' wordt ingediend. Met het Ministerie van Justitie wordt reeds geruime tijd overleg gevoerd om deze categorieën uit te breiden met alleenstaande minderjarige vreemdelingen die in het kader van toegangsweigering tot Nederland of in het kader van uitzetting uit Nederland in bewaring zijn gesteld. Daarnaast zou door deze uitbreiding Nidos ook de voorlopige voogdij kunnen uitoefenen over alleenstaande minderjarige vreemdelingen die zonder rechtmatig verblijf op Nederlands grondgebied worden aangetroffen.

In het jaar 2008 is deze uitbreiding nog niet geformaliseerd.

Nidos wordt door de rechter benoemd tot voogd op grond van artikel 1:253r Burgerlijk Wetboek.

Artikel 1:253r BW: *De rechtbank benoemt een voogd indien:*

a één of beide ouders al dan niet tijdelijk in de onmogelijkheid verkeert het gezag uit te oefenen; of

b het bestaan of de verblijfplaats van één of beide ouders onbekend is.

In de meeste gevallen is over de verblijfplaats van de ouder(s) onvoldoende bekend en is het voor hen onmogelijk om het ouderlijk gezag over de kinderen daadwerkelijk uit te oefenen.

Bij afwezigheid van de ouder vervult de voogd de taak van de ouder en ziet toe op een goede uitoefening van de zorg die de jongere geboden wordt en grijpt in als deze zorg niet toereikend is. Dit ingrijpen kan leiden tot aanwijzingen die moeten leiden tot verbetering. Indien deze verbeteringen niet voldoende worden aangebracht of geen oplossing bieden kan de voogd de jongere overplaatsen naar een opvangform waar andere zorg wordt geboden.

Totaal aantal voogdijen (exclusief kortlopende voogdijen in het kader van het Schipholproject):

31-12-2008	2.030
31-12-2007	2.158
31-12-2006	2.563
31-12-2005	3.343

In 2008 werden 787 nieuwe voogdijen uitgesproken, waarvan 144 kortlopende voorlopige voogdijen in het kader van het Schipholproject (waarover hierna meer), dit zijn er in totaal 217 meer dan in 2007 toen er 570 nieuwe voogdijen werden uitgesproken.

De in de voorgaande jaren ingezette daling van het totaal aantal voogdijen zette ook in 2008 door, met name veroorzaakt doordat er 709 jongeren meerderjarig werden.

Prévoogdij

De prévoogdijfase is de fase dat kinderen net in Nederland zijn aangekomen en is tevens de eerste fase van het asielverzoek. Op het moment dat kinderen, die zonder ouders naar Nederland zijn gekomen, hun asielverzoek indienen is er nog geen voogdij. Het asielverzoek wordt ingediend bij het aanmeldcentrum Schiphol. Daar start nu ook het intakeproces van Nidos, waarna ze opgevangen worden in een geschikte opvangvoorziening.

In het intakegesprek worden gegevens verzameld over de jongere, zijn familie en eventueel over het vluchtverhaal.

In 2008 werden er 684 intakes verricht die tot een voogdijaanvraag hebben geleid.

Kinderen jonger dan 12 jaar mogen zelf geen asielverzoek indienen. Dit moet een vertegenwoordiger namens hen doen. Dit kan de familie of voogd zijn.

Nidos vraagt voor de alleenstaande kinderen jonger dan 12 met spoed de voogdij aan zodat zij als voogd het asielverzoek namens deze kinderen kan indienen.

Voor de alleenstaande kinderen jonger dan 12 jaar die zonder familie in Nederland aankomen verzorgt Nidos de opvang in pleeggezinnen vanaf de dag van binnenkomst.

Voorlopige voogdij Schipholkinderen

Medio 2005 is Nidos door het Ministerie van Justitie benaderd met het verzoek om de opvang te verzorgen en voorlopige voogdij uit te voeren over kinderen die op de luchthaven Schiphol achterblijven nadat hun ouders of begeleiders zijn aangehouden en in verzekering zijn gesteld in verband met de verdenking van het plegen van

*Anwar Abdullahi
Mohammed,
21 jaar - Somalië*

**“M'n eigen land
helpen opbouwen
is mijn doel”**

Anwar is 21 jaar en kwam in 1994 met z'n tante, twee zussen en drie broers naar Nederland. In 1996 kregen ze een verblijfsvergunning. Hij was 5 ½ jaar toen hij in Nederland aankwam. “Het was winter en heel koud. Ik weet dat ik gewoon trilde, zo koud. De sneeuw zag ik voor zout aan, heel veel zout.”

“We waren niet echt voorbereid. Wel wist ik dat we zouden weggaan, omdat er oorlog was uitgebroken. Voordat ik het wist waren we in Nederland. Ik weet nog dat ik m’n moeder zocht in het vliegtuig. M’n tante zei dat ze achterin zat. Dat was wel raar, dat ik haar niet vond. Wat ik me ook herinner is dat ik in mijn beginperiode in Nederland veel spelletjes deed, veel tv keek en veel speelde met kinderen. Gedurende 3 tot 4 maanden werden we tijdelijk opgevangen in een OC in Deventer. Ja, ik was wel gelukkig. Ik had alles wat ik wilde, ik was niet alleen, had m’n familie om me heen. En ook andere landgenoten en vreemdelingen. Met ook kinderen van mijn leeftijd. Spelenderwijs leerden we Nederlands. Ik was onbezorgd. M’n tante zorgde daarvoor. Na het OC hebben we zo’n twee jaar in het AZC in Heerlen gezeten. Ik ging toen naar school en zat in een aparte klas met alleen maar gevluchte kinderen. De Nederlandse kinderen zaten in een gebouw aan de overkant. We hadden niet tegelijk pauze, dat weet ik nog. Wat ik ook nog weet dat het eerste advies negatief was. Ik zie me nog zitten op de bank, ik wilde niet terug, want er was oorlog. Later konden we toch blijven, waarom weet ik niet. In december 1996 kregen we een woning in Hoensbroek.”

“Ik weet wel dat ik ooit terug zal gaan. Het is er nog steeds gevaarlijk, ondanks dat het wat rustiger is. M’n eigen land helpen opbouwen is mijn doel, dat heb ik altijd gezegd. Ik zit nu in het laatste jaar VWO. Eerst wilde ik dokter worden. Nu denk ik dat ik gezondheidswetenschappen ga studeren. Na m’n studie kan ik de overheid, of ziekenhuizen adviseren over gezondheidsvraagstukken. Ik vind het belangrijk dat gevluchte jongeren hier een opleiding volgen. Je kunt dan van betekenis zijn voor je eigen land. Met gespecialiseerde kennis van onderwijs, politiek, gezondheidszorg kun je je eigen land helpen. Mijn land heeft goede leiders nodig die respect voor elkaar hebben, ook als ze het niet eens zijn met elkaar. Met respect voor elkaar kom je verder, zó zou ik mijn land graag zien.’

“Het gaat goed met me. Ook met m’n broers en zussen. De meesten werken, ik ben de enige die op school zit. Met m’n ouders heb ik inmiddels telefonisch contact en via MSN. Ze kunnen me niet aanraken en knuffelen, dat mis ik heel erg. Ja, toch heb ik ook wel heimwee naar m’n familie, m’n land. Ik herinner me niet meer alles, het is zo lang geleden. Dat is wel raar, soms.”

een strafbaar feit. Ook alleenstaande minderjarigen die zelf op Schiphol om reden van het plegen van een strafbaar feit in verzekering zijn gesteld, kunnen bij Nidos onder voorlopige voogdij komen.

De wetgeving met betrekking tot overtreding van de Opiumwet is in 2006 drastisch gewijzigd. Doordat de detentietermijn van de overtreder aanzienlijk langer is geworden moest de werkwijze worden gewijzigd. Daarnaast moest het aantal voogden en de opvangcapaciteit van pleeggezinnen worden uitgebreid. Om de kinderen van de in verzekering gestelde ouders een zo optimaal mogelijke bescherming te geven plaatst Nidos deze kinderen op geheime adressen, veelal in (opvang-) gezinnen. Het Schipholteam van Nidos beschikt over eigen opvanggezinnen die speciaal voor deze specifieke doelgroep zijn geselecteerd.

In 2008 heeft Nidos over 180 Schipholkinderen de voorlopige voogdij uitgeoefend. De voorlopige voogdij wordt voor een periode van twaalf weken uitgesproken. Nidos plaatst deze jongeren nog dezelfde dag in een opvanggezin of een woongroep.

Gezinsvoogdij

In 2008 werd Nidos voor 102 kinderen nieuw benoemd als gezinsvoogd, voor 130 kinderen werd de maatregel verlengd. Het betreft zowel jongeren met een verblijfsstatus als jonge asielzoekers. Deze kinderen zijn met hun ouders in Nederland.

Het doel van deze ondertoezichtstelling (OTS) is om het kind te beschermen en in het belang van het kind de opvoedingsrelatie tussen het kind en de ouders te verbeteren. De gezinsvoogd organiseert daarvoor de hulp die nodig is om de opvoedingsproblemen te overwinnen. Het kind kan daarvoor eventueel uit huis geplaatst worden.

De volgende aantallen jongeren werden in het kader van een OTS begeleid:

Per 31-12-2008	232
Per 31-12-2007	285
Per 31-12-2006	274
Per 31-12-2005	304

Er zijn meerdere redenen voor een kinderbeschermingsmaatregel. Er kan bijvoorbeeld sprake zijn van opvoedingsproblemen door een verschillend tempo van integratie van ouders en kinderen, wat kan leiden tot problemen in de gezagsrelatie tussen ouders en kinderen. De spanningen van het vluchtelingenschap, de asielprocedure en het

langdurig verblijf in asielzoekerscentra kunnen de opvoedingsrelatie zo belasten dat een gezinsvoogd wordt benoemd om de situatie te helpen verbeteren. Daarnaast kunnen er problemen ontstaan doordat ouders in het land van herkomst gewend waren hun kinderen in familieverband op te voeden, terwijl zij het in Nederland zonder die familiesteun moeten doen. Ook kan het kinderen betreffen die samen met hun ouders geen recht meer hebben op opvang in Nederland, maar die ook niet kunnen worden verwijderd, waardoor er een opvoedingscrisis kan ontstaan.

Nieuwe OTS-en kunnen alleen aan Nidos worden toegewezen door de kinderrechter als het een jongere betreft die een asielverzoek heeft gedaan en in verband daarmee in een opvangcentrum van het COA verblijft. Nidos heeft het Ministerie van Justitie verzocht om in regelgeving op te nemen dat Nidos ook de OTS-en kan uitvoeren van kinderen in gezinnen waar terugkeer naar het land van herkomst een reële optie is. Deze OTS-en komen nu bij de Bureaus Jeugdzorg terecht die, evenals de Raad voor de Kinderbescherming, regelmatig aangeven dat de betreffende OTS meer op de weg van Nidos ligt, vanwege de onbekendheid van gezinsvoogden van de Bureaus Jeugdzorg met het vreemdelingenrecht, het belang van de kennis van de verblijfsrechtelijke status voor het goed kunnen uitvoeren van de ondertoezichtstelling en de onervarenheid/onbekendheid met het omgaan met bijvoorbeeld ouders in illegaliteit of ouders die wel willen terugkeren, maar niet kunnen terugkeren.

Van deze bij Nidos onder toezicht gestelde kinderen woont 65% bij hun ouders, 23% in een pleeggezin, 10% in een jeugdinternaat voor behandeling, 2% zelfstandig of elders. Deze percentages komen grotendeels overeen met de voorgaande jaren.

Beter Beschermd en methodiek voogdij en gezinsvoogdij

Nidos participeert in het programma Beter Beschermd van de directie Justitieel Jeugdbeleid (DJJ). In het algemeen is het programma erop gericht knelpunten binnen de jeugdbescherming aan te pakken en zodoende de effectiviteit en efficiëntie te verhogen.

Onderdeel van Beter Beschermd is het Project Implementatie Wetgeving. Dit project moet ervoor zorgen dat de herziene kinderbeschermingswetgeving die naar verwachting per 1 januari 2010 een feit zal zijn op, dat moment door de uitvoeringspraktijk daadwerkelijk toegepast zal worden.

Het in 2007 in samenwerking met Pro Education Amsterdam gestarte traject van vernieuwing van de methodieken voogdij en gezinsvoogdij is in 2008 afgerond.

Dit heeft geleid tot een tweetal publicaties:

- **Jong en Onderweg** Nidosmethodiek voor de begeleiding van ama's in het kader van de voogdij
- **Ouderschap in Onzekerheid** Nidosmethodiek voor de gezinsvoogdij

De methodiek voor de gezinsvoogdij is geschreven in het kader van het hierboven genoemde programma Beter Beschermd, en sluit aan bij de in het programma ontwikkelde Delta-methodiek voor de gezinsvoogdij. Het behelst een verbeterde, planmatige werkwijze voor gezinsvoogdijwerkers, in combinatie met een caseloadverlaging en de organisatorische toerusting van Nidos op de methodiek. De methodiek is in 2008 binnen Nidos getraind en geïmplementeerd.

Ook de bestaande voogdijmethodiek van Nidos is aangepast. Er zijn nieuwe inzichten in verwerkt en de methode is getoetst aan het vreemdelingenbeleid. Begeleiden op het toekomstperspectief is een van de leidende principes in de nieuwe methodiek. Daarnaast zijn er veel elementen uit de Deltamethode in verwerkt. Ook deze vernieuwde voogdijmethodiek is in 2008 binnen Nidos getraind en geïmplementeerd.

Gezien het feit dat de jeugdbeschermers van Nidos altijd een 'gemengde' caseload voeren heeft de training van de nieuwe methodieken plaatsgevonden binnen een voor de voogdij en gezinsvoogdij geïntegreerd scholingsprogramma. Specifieke elementen van Nidos zoals de rol van het vreemdelingenbeleid en de invloed van de omgevingselementen vanuit de specifieke asielopvang op de ontwikkeling van de jongere hebben een plek gekregen. Er is speciale aandacht uitgegaan naar de 'borging' van de methodiek in de aansturing van de regiomanagers. Zij hebben een aparte scholing gekregen.

Nationaliteit en leeftijd

Eind 2008 telde Nidos bij haar pupillen (voogdij en gezinsvoogdij, 18-plus en jongeren voor wie Nidos zich bereid heeft verklaard de voogdij uit te oefenen) 95 verschillende nationaliteiten.

De meest voorkomende zijn:

	2008	2007	2006	2005
Angola	563	646	990	2.019
Somalië	440	405	462	621
Afghanistan	189	162	186	308
Irak	185	124	133	196
Congo/Zaire	163	210	268	410
China	144	216	431	1.078
Guinee	108	122	186	399

Leeftijdoverzicht van de minderjarige pupillen in percentages:

	2008	2007	2006	2005
Totaal	2.415	2.557	2.883	4.119
Tot 12 jaar	24%	26%	26%	33%
12 - 16 jaar	30%	31%	30%	28%
16 - 18 jaar	46%	43%	44%	39%

Verblijfplaats

Verblijfplaats van de pupillen op 31 december in %:

	2008	2007	2006	2005
COA centrale opvang	13%	10%	8%	11%
COA woonproject	14%	10%	8%	12%
gezinsopvang	32%	37%	36%	34%
zelfstandig	7%	6%	10%	12%
ouders	8%	8%	7%	6%
jeugdinternaat	4%	2%	3%	3%
diversen	22%	27%	28%	22%

Met onbekende bestemming vertrokken (MOB)

Het aantal pupillen dat met onbekende bestemming is vertrokken maakt evenals vorig jaar een groot deel uit van de categorie diversen. Eén van de oorzaken wordt gevormd doordat jongeren weten dat op hun 18e verjaardag de begeleiding vanuit Nidos stopt en besluiten, wanneer zij niet in het bezit zijn van een verblijfsvergunning, voor die datum te verdwijnen. Tevens kan worden geconcludeerd dat een groot aantal van de jongeren die, zonder een strafbaar feit te hebben gepleegd, in vreemdelingendetentie worden geplaatst gedurende vaak enkele maanden, na deze detentieperiode MOB gaat (zie ook pag. 22 voor de visie van Nidos op vreemdelingendetentie voor minderjarigen).

In het kader van preventie MOB is Nidos, mede op verzoek van het Ministerie van Justitie, eind 2006 op afroep een actievere rol gaan spelen op het Aanmeldcentrum (AC). Om sneller te kunnen optreden als voogd en om preventief te kunnen werken voor risico-jongeren, met name in de beginperiode van het verblijf, is Nidos in 2007 volledig gaan meedraaien in het AC. Op deze manier kan Nidos samen met de marechaussee en IND, zowel voor de jongeren die asiel aanvragen en mogelijk slachtoffer zijn van mensenhandel als voor de jongeren die geen asiel aanvragen maar mogelijk wel het risico lopen om bij criminele activiteiten betrokken te raken, snel bepalen wat het beste voor deze jongeren is. Deze jongeren worden in eerste instantie in de beschermde opvang opgevangen (zie verder het onderdeel opvang).

Americo Salvador, 23 jaar Angola

**“Ja, ik kom terug
... en voorgoed!”**

Americo was 16 jaar toen hij in 2002 in Nederland aankwam. Hij hoorde van vrienden dat je er kon studeren. En in Angola zou hij als militair de binnenlanden ingestuurd worden. “Ik heb altijd tegen mezelf gezegd dat Nederland mij geen verblijfsvergunning MOEST geven. Maar ik hoopte er wel op. In 2006 werd duidelijk dat ik terug moest. Ik heb mij serieus voorbereid op terugkeer. Het gaat best goed met me in Angola, maar ik mis de winterse kou, worst met aardappelpuree en natuurlijk mijn vriendin ...”

“Na het OC in Baexem heb ik in een KWE in Hoensbroek gewoond. Ik had een kamer voor mezelf en deelde de keuken met drie andere jongeren. Dat was een enorme vooruitgang. Het OC was erg groot, er waren veel regels, je moest dagelijks stempelen en er was meer controle. Onderwijs volgde ik in Baexem met alleen asielzoekers, terwijl ik op het ISK in Hoensbroek ook met Amerikaanse en Europese kinderen op school zat. Hier kon ik rustig de taal leren en kreeg ik vakken als drama en koken. Nederlands leren is sowieso heel belangrijk. Je moet je verstaanbaar kunnen maken. Dat merkte ik vooral toen ik op m'n achttiende zelfstandig op kamers ging wonen. Zonder mentor, zonder begeleiding je weg vinden. Als je de taal niet spreekt, is dat niet makkelijk.”

“Na het ISK had ik graag ‘gewoon’ verder willen studeren. Maar het werd duidelijk dat ik geen verblijfsvergunning zou krijgen. Ik ben toen over mijn toekomst gaan nadenken. Bij Wereldwijd ben ik de cursus Elektrotechniek gaan volgen en heb met twee andere Angolezen Stichting JAN (Jonge Angolezen in Nederland) opgericht. Wij gaven jongeren informatie over de terugkeer naar Angola. In het begin dachten ze dat we voor het IND werkten. Later begrepen ze gelukkig dat het goed is om na te denken over terugkeer. Door onze voorlichting waren ze beter voorbereid en konden ze terugkeren zonder wrok. Zelf was ik toen ook al gewend aan het idee dat ik moest terugkeren. Gesprekken met mijn begeleiders, voogd en medewerkers van Wereldwijd hebben mij hierbij geholpen. Ik heb altijd open gestaan voor hun mening en adviezen. Daardoor hield ik mijzelf niet voor de gek en hield ik dus rekening met terugkeer. In Nederland had ik al plannen gemaakt om in Angola een winkel te beginnen. Ik ben nu al een paar jaar de trotse eigenaar van een supermarktje. Daarnaast werk ik bij de Nederlandse ambassade. Eerst als chauffeur, maar inmiddels ben ik ook verantwoordelijk voor de auto's en het archief. “

“Het gaat dus goed met mij. Ook al was het begin moeilijk. Ik vond het zóó warm en Angolezen komen nooit op tijd. En dan de corruptie. Het blijft moeilijk om bijvoorbeeld een identiteitsbewijs of vergunningen te krijgen. Voor een jongen met een ‘Nederlandse mentaliteit’ was dit erg wennen. Ik verlang dan ook wel naar Nederland. Regelmatig heb ik nog contact met de jongens van JAN. Mijn voogd spreek ik ook nog af en toe. En dagelijks telefoneer en mail ik met mijn vriendin. Dan praten we over het weer, jonge kaas en onze ‘misschien wel’ gezamenlijke toekomst in Nederland.”

Ten opzichte van 2007 valt er een procentuele afname van het aantal jongeren dat MOB is vertrokken te constateren, dit is mogelijk een gevolg van de plaatsing van risico-jongeren in de beschermde opvang.

Beëindiging voogdij

In 2007 werd bij 917 jongeren de voogdij beëindigd. Voor 709 jongeren was het bereiken van de meerderjarige leeftijd de reden. Voor 74 jongeren eindigde de voogdij ten gunste van de gezagsuitoefening door de ouders. Dit betreft onder andere kinderen van minderjarige moeders. Bij het meerderjarig worden van de moeder gaat Nidos er van uit dat de moeder het gezag over haar kind zelf kan uitoefenen, tenzij het kind nog niet bij de moeder verblijft of er problemen zijn geweest in de opvoeding en verzorging van het kind, die nog niet naar tevredenheid zijn opgelost.

De overige voogdijbeëindigingen betroffen vooral gezinshereniging en jongeren die zijn teruggekeerd naar het land van herkomst.

De voogdij vervalt van rechtswege wanneer een jongere 18 jaar wordt. Daarmee stopt de begeleiding vanuit de jeugdbescherming. De jongeren worden geacht zich zelfstandig te kunnen handhaven. De jongeren met een verblijfsvergunning kunnen werken of gebruik maken van studiefinanciering als zij nog studeren en van gemeentelijke voorzieningen indien zij niet kunnen werken. De jongeren die volledig uitgeprocedeerd zijn worden geacht het land te verlaten zodra zij 18 jaar zijn geworden.

Voortgezette hulpverlening

Eind 2008 kregen 111 jongeren voortgezette hulp. In voorgaande jaren waren dat er:

2007	589
2006	1.193
2005	3.246
2004	3.786
2003	3.265

Percentage 18-plus-pupillen van het totaal aantal pupillen:

	2008	2007	2006	2005
Totaal	2.526	3.046	4.077	7.365
18 - plus	4%	16%	50%	44%

De daling van het aantal 18- plussers de afgelopen jaren heeft twee redenen. De eerste is het in werking treden van de beleidsregels "beëindiging verstrekking leefgeld en aan ex-ama's" medio 2005.

De tweede reden is de pardonregeling die in juni 2007 een feit werd. Eind december hebben ongeveer 800 18-plussers een verblijfsvergunning in het kader van deze pardonregeling ontvangen.

Voor de ex-ama's die niet in aanmerking komen voor een verblijfsvergunning in het kader van de pardonregeling geldt dat hun leefgeld alsnog zal worden beëindigd middels een COA-beschikking, conform de beleidsregels beëindiging verstrekking leefgeld aan ex-ama's. Medio 2008 is de beëindiging van het leefgeld van de overgebleven 18-plussers tijdelijk stil komen te liggen in verband met een door de Tweede Kamer aangenomen motie: de motie Spekman. De motie regelt rijkssteun voor een landelijk experiment met de Utrechtse aanpak: juridische en sociale begeleiding om te voorkomen dat ex-ama's in de illegaliteit verdwijnen, het zogenaamde Perspectief-project.

In vijftien gemeenten moeten ter uitvoering van de motie in 2009/2010 Perspectief-steunpunten opgezet worden. Nidos zal met deze steunpunten nauw samenwerken.

Cliëntenbeleid

Het betrekken van de jongeren bij de aan hen geboden hulp bevordert hun zelfstandigheid en maakt de begeleiding effectiever. Zowel door Nidos als de omgeving waarbinnen jongeren verblijven wordt aandacht geschonken aan betrokkenheid van de jongeren. Omdat Nidos van mening is dat de gebruikelijke methode van cliënteninspraak bij haar pupillen niet aanslaat is de afgelopen jaren gezocht naar een andere aanpak. In de methodiek van de voogdij is opgenomen dat de jongere actief wordt betrokken bij het opstellen van zijn begeleidingsplan. Deze betrokkenheid wordt ook gemeten in de prestatie-indicatoren in het kader van het kwaliteitsbeleid van Nidos. Ook in de methodiekontwikkeling ten behoeve van de vervolgpvang heeft Nidos erop toegezien dat het cliëntenbeleid de aandacht heeft. Experimenten met het vormen van klankbordgroepen, bestaande uit jongeren, zijn in het verleden geen succes gebleken. Nidos heeft derhalve andere vormen van cliëntenbeleid ontwikkeld. Zo wordt er inmiddels bij afsluiting van de voogdij door de jongeren een formulier ingevuld dat kwantitatieve informatie geeft over de tevredenheid. Dit is in 2008 omgezet tot een monitor van jongerentevredenheid.

Daarnaast heeft de Hogeschool Utrecht in 2008 in het project "Doe je Verhaal" de 'verhalen' van jongeren verzameld en op basis daarvan onderzoek gedaan naar de betekenis van de voogd voor een jongere. Dit project zal in 2009 een vervolg krijgen. Ook is er in 2008 een zogenaamd World-café georganiseerd voor jongeren. De bedoeling van het World-café is dat de jongeren op een andere manier met elkaar en de begeleiders (waaronder voogden) in gesprek gaan over hun wederzijdse verwachtingen ten aanzien van opvang, verblijf, onderwijs en andere zaken die voor hen van belang zijn. De eerste ervaringen zijn positief en ook het World-café zal daarom in 2009 een vervolg krijgen.

Levensboek

Enkele jaren geleden is gestart met de ontwikkeling van een 'Levensboek' voor de jongeren. Hiervoor is een auteur benaderd die veel ervaring heeft in het schrijven voor kinderen. Deze auteur, Anneke van den Berg, heeft het Levensboek in nauwe samenwerking met een aantal jongeren geschreven. Het Levensboek bestaat uit twee delen. Het eerste deel verschaft informatie over de voogdij, de asielpcedure in Nederland en onderwerpen uit het dagelijks leven, zoals onderdak, gezondheid, geld, school en vriendschap. In het tweede deel kunnen jongeren hun eigen ideeën en ervaringen kwijt over hun leven in Nederland en de toekomst, en hun herinneringen aan hun land van herkomst. In 2008 is de totstandkoming van het Levensboek afgerond en in 2009 kunnen de jongeren het gaan gebruiken.

Klachtenafhandeling

Bij de kennismaking met Nidos wordt aan iedere jongere en verzorger een folder in de eigen taal gegeven. In die folder staat informatie over Nidos als instelling en de hulpverleningsmogelijkheden die de instelling hen kan bieden. Ook staat in de folder hoe een jongere of zijn verzorger een klacht kan indienen als hij of zij niet tevreden is over de geboden hulp. Nidos beschikt over een volledig onafhankelijke klachtencommissie, ingesteld conform de Wet op de jeugdzorg. Bij deze commissie is in het verslagjaar één klacht ingediend. Deze klacht is door de klagers ingetrokken toen zij bij nader inzien de voorkeur gaven aan een klachtafhandeling door de directie van Nidos.

Inzage dossiers

Bij de beëindiging van de hulp aan een jongere wordt het dossier afgesloten en een eindrapportage opgesteld. Het eindrapport wordt met de jongere besproken en overhandigd. Tevens wordt met de jongere overlegd over de termijn waarbinnen het dossier bewaard dient te blijven. De maximale termijn is tien jaar na meerderjarigheid. De jongere kan gedurende de hulpverlening kennis nemen van de inhoud van het dossier.

Het toelatings- en opvangbeleid ama's

De toelating van ama's

Het Nederlandse toelatingsbeleid voor jongeren houdt in dat allereerst wordt beoordeeld of een jongere in aanmerking komt voor een asielstatus. Indien dit niet het geval is dan wordt gekeken of er "adequate" opvang is in het land van herkomst. Uitgangspunt is dat in het land van herkomst voor opvang van de jongere moet worden gezorgd. Voor steeds meer landen neemt de Nederlandse regering aan dat er sprake is van adequate opvang vanwege de aanwezigheid van opvangtehuizen. Kinderen uit landen waar geen adequate opvang is of waarvan niet duidelijk is of er adequate opvang is, krijgen een tijdelijke verblijfsvergunning op basis van hun minderjarigheid. Deze kan drie keer voor de duur van een jaar worden afgegeven waarna voortgezet verblijf volgt, tenzij de jongere voor het verloop van deze drie jaar 18 wordt. Dan vervalt deze verblijfsvergunning en dient de jongere op eigen gelegenheid het land te verlaten.

In de tweede helft van 2008 is de Staatssecretaris van Justitie gestart met de herijking van het AMV-beleid. Middels een zogenaamde ex-ante uitvoeringstoets hebben deze verschillende partijen betrokken bij de toelating, opvang en begeleiding van alleenstaande minderjarige asielzoekers, gekeken naar de uitvoerbaarheid van de door de Staatssecretaris voorgestelde wijzigingen in het AMV-beleid.

Ellen Baptist, voogd Nidos Eindhoven

**“Ik ben voorstander
van een afgebakend
verblijf.”**

“Jongeren bezighouden met het steeds opnieuw opstarten van procedures, geeft hoop en kost veel energie. De jongeren die uiteindelijk zijn teruggekeerd, geven aan dat ze eerder waren teruggegaan als ze sneller duidelijkheid hadden gekregen over het feit dat ze geen verblijfsvergunning zouden krijgen. Ze hadden liever hun tijd gestoken in plannen maken en werken aan hun toekomst. De periode dat ze hier zijn, kunnen ze mijns inziens nuttiger besteden.”

“Jongeren die ik ken en die terug zijn gekeerd, zijn bijna allemaal succesvol qua werk of studie. Dankzij de competenties die ze hier hebben geleerd - denk aan op tijd komen, zeggen als je ergens mee zit - en de praktijkopleiding die ze hebben gevolgd, heeft op een enkeling na iedereen werk en/of studie. Dat was niet gelukt wanneer ze meteen terug waren gestuurd. Maar te lang hier houden, zou ook niet goed zijn geweest.”

“Ik ben voorstander van een afgebakende periode van maximaal 3 jaar, waarbinnen er duidelijkheid moet zijn of je mag blijven of niet en waarbinnen de terugkeer moet worden gerealiseerd. Binnen die tijd kun je aan de slag met terugkeer: één, maar het liefst twee of drie plannen maken en praktijk onderwijs volgen met kortlopende modules van een half jaar. Jongeren kunnen hun tijd besteden aan hun ‘toolbox’ en die vullen met datgene wat ze nodig hebben aan plannen, gereedschap, spullen en opleiding. Denk aan zelf gereviseerd gereedschap, computers voor wie daar iets mee wil. Of aan spoelbakken om een kapsalon te beginnen. En natuurlijk de module ondernemersvaardigheden. De periode dat ze hier zijn, kan een beetje Nederlands leren geen kwaad. Voor jongeren die in het toerisme willen werken, of bij de Nederlandse ambassade, is Nederlands belangrijk. Maar ook om je gedurende je verblijf verstaanbaar te kunnen maken”

“In 2007 ben ik in Angola geweest en heb ik met veel terugkeerders gesproken. Het betrof overigens jongeren die “relatief” kort in Nederland hebben verbleven, dus geen verblijf van jarenlang. Bijna alle jongeren hebben een baantje waarmee ze hun avondstudie bekostigen: van Engels tot en met Rechten. Onderwijs, als het kan de universiteit, is hun doel. Het zijn gedreven jongeren die dankzij de plannen die ze in Nederland hebben gemaakt en de kennis die ze hebben opgedaan, ondanks de omstandigheden waar ze in zitten, goed terecht zijn gekomen. “

Insteek van Nidos bij deze herijking is steeds geweest dat de jongeren zo snel mogelijk duidelijkheid moeten krijgen over hun verblijfsperspectief. Als dit perspectief terugkeer is, dient dit zo snel mogelijk te worden gerealiseerd. Kan de overheid de terugkeer niet realiseren, dan dient dit als consequentie te hebben dat de jongere tenslotte alsnog in het bezit wordt gesteld van een verblijfsvergunning. Dit is volgens Nidos een sluitende aanpak.

De opvang van ama's

Tot 2007 was er sprake van een specifiek opvangbeleid waarbij er een onderscheid werd gemaakt tussen de opvangvormen voor jongeren die naar verwachting langdurig in Nederland zouden wonen en jongeren die binnen drie jaar Nederland moesten verlaten. Met ingang van januari 2007 is er sprake van een nieuw opvangmodel. Dit betekent dat de eerste opvang van alle 13- tot 18-jarigen wordt uitgevoerd in daartoe aangewezen AC-KWG's (AC-kinderwoongroepen). Kinderen van 12 jaar en jonger worden direct in opvanggezinnen geplaatst.

Binnen een periode van drie maanden beslist de voogd, na overleg met de mentor, welke vervolg opvangvorm voor een jongere het meest geschikt is. Het beleid gaat er vanuit dat jongeren beneden de 15 jaar in een AC-KWG worden geplaatst en jongeren van 15 jaar en ouder in een campus. De voogd bepaalt uiteindelijk waar de jongere zal verblijven. In 2008 werden er door capaciteitsproblemen in de AC-KWG's, jongeren te lang in het aanmeldcentrum (AC) opgevangen. De opvang en begeleiding in het AC is niet specifiek op kinderen gericht en door enkele rechters al aangemerkt als een vorm van detentie. Nidos maakt hier ernstig bezwaar tegen en is hierover in gesprek met het COA, dat dient zorg te dragen voor voldoende capaciteit.

Begeleiding

In alle opvangvormen – ook de gezinnen – zullen de jongeren worden begeleid conform het perspectief dat voortvloeit uit hun asielprocedure (terugkeer dan wel integratie). Nidos draagt er zorg voor dat de opvanggezinnen voor deze taak worden toegerust, het COA draagt er zorg voor dat de medewerkers van de Campussen en de contractpartners hiervoor worden toegerust. De begeleiding in de Campussen, KWG's en KWE's is gebaseerd op een methodische aanpak die beide opties – terugkeer en integratie – kent. Het verblijfsperspectief van jongeren wordt door de jeugdbeschermers van Nidos al in het begin van de begeleiding met de jongeren en hun omgeving besproken. Als op grond van beslissingen in de asielprocedure is vast komen te staan dat voor een jongere het toekomstperspectief "terugkeer" geldt, wordt dit toekomstperspectief expliciet als een doel opgenomen in het plan van aanpak voor de jongere van de voogd.

Tevens wordt dit doel vertaald in concrete, op terugkeer gerichte acties. Te denken valt aan bezoeken aan de IOM, deelname aan praktijkonderwijs dat qua inhoud en beroepsperspectief verband houdt met kansen in het land van herkomst, het leggen van contacten met eventuele familie in het land van herkomst, verkenning met de jongere van de formele stappen die gezet moeten worden voor terugkeer en deelname aan door derden georganiseerde projecten gericht op terugkeer. Met het oog op de effectiviteit zullen de geformuleerde acties maatwerk moeten zijn.

DT&V en Nidos

In 2008 zijn er 2 bijeenkomsten georganiseerd waarbij de regievoerders van de Dienst Terugkeer & Vertrek (DT&V) en voogden van Nidos aanwezig waren. Over en weer zijn de visies van beide organisaties toegelicht en zijn de posities van de verschillende functionarissen besproken. In 2008 hebben Nidos en DT&V gezamenlijk een document opgesteld waarin beide organisaties zich positioneren en afspraken vastleggen over de interactie en afstemming. In deze leidraad is onder meer vastgelegd dat, wanneer DT&V een nieuw dossier start voor het organiseren van terugkeer, in geval van onze jongeren de eerste stap bestaat uit een vooroverleg met de voogd. Ook wordt onder meer ingegaan op de noodzaak van het betrekken van de voogd en de noodzaak van elkaar tijdig informeren.

Knelpunten met betrekking tot de rechtspositie van jongeren

In 2008 was er sprake van een aantal knelpunten die de rechtspositie van ama's onder druk zet. Dit zijn overigens knelpunten die ook in voorgaande jaren al speelden en in het verslagjaar niet of slechts deels zijn opgelost.

Kinderen die op jonge leeftijd uitgeprocedeerd raken

Al geruime tijd is Nidos de mening toegedaan dat er op het terrein van het toelatingsbeleid van alleenstaande minderjarige asielzoekers nog verbeteringen kunnen worden aangebracht. Zo kunnen minderjarige vreemdelingen al op zeer jonge leeftijd uitgeprocedeerd raken, bijvoorbeeld omdat er adequate opvang in het land van herkomst zou zijn of omdat de jongere inconsistente verklaringen heeft afgelegd. Feitelijk worden ze vaak niet uitgezet naar hun land van herkomst omdat de opvang niet adequaat wordt geacht of omdat het voor hen moeilijk of onmogelijk is om (terug)reisdocumenten te verkrijgen. Nidos vindt dat wanneer in deze situaties de terugkeer niet binnen een bepaalde termijn gerealiseerd kan worden, deze kinderen in het bezit moeten worden gesteld van een verblijfsvergunning. Het is niet verantwoord deze kinderen op te laten groeien in de wetenschap dat zij op hun achttiende het land moeten verlaten. Dit legt een te zware "hypotheek" op deze jonge kinderen. Het specifieke buitenschuldbeleid voor ama's biedt geen oplossing voor deze categorie. Dit beleid is van toepassing op ama's die uitgeprocedeerd zijn op hun

ama-procedure en vervolgens drie jaar in Nederland zijn zonder rechtmatig verblijf. Slechts enkele ama's voldoen aan deze voorwaarden. Voor verreweg de meeste ama's zijn vervolgpcedures gestart en de drie jaarsperiode gaat pas lopen als er geen procedure meer loopt. Dit zal in de praktijk vaak betekenen dat een jongere pas na zes jaar of langer een beroep op dit buitenschuldbeleid zal kunnen doen. Het beleid stelt jongeren dan ook voor een dilemma. Zij moeten afwegen of zij zullen doorprocederen of juist niet, zodat zij een geslaagd beroep kunnen doen op het buitenschuldbeleid.

Vreemdelingenbewaring

Nidos is fel gekant tegen het in vreemdelingenbewaring stellen van minderjarigen zonder dat er sprake is van een strafbaar feit. Vreemdelingenbewaring is schadelijk voor jongeren. De Vreemdelingencirculaire geeft de mogelijkheid om bij beroep tegen de inbewaringstelling een garantverklaring in te dienen. Strekking van deze verklaring is dat betrokken minderjarige onder voogdij van Nidos staat of heeft gestaan, begeleiding of nazorg en een tegemoetkoming in het levensonderhoud ontvangt en dat betrokkene zich nimmer heeft onttrokken aan de opgelegde meldplicht van de vreemdelingenpolitie. Nidos geeft deze verklaring af. De garantverklaring is overigens geen echte oplossing voor de maatregel vreemdelingen-bewaring: de verklaring wordt gebruikt op het moment dat een jongere al in bewaring is gesteld. Wat Nidos betreft, wordt de maatregel in het geheel niet opgelegd.

Een ander knelpunt hierbij is dat Nidos op de hoogte moet worden gesteld wanneer er een alleenstaande minderjarige vreemdeling in vreemdelingendetentie is opgenomen bij wie niet in het gezag is voorzien. Dit is de grootste groep jongeren. De voogdij moet dan immers zo snel mogelijk geregeld worden. Überhaupt is Nidos de mening toegedaan dat zodra een overheidsfunctionaris een alleenstaande minderjarige vreemdeling aantreft zonder dat het gezag bekend is, Nidos moet worden ingeschakeld. Nidos heeft er derhalve bij het Ministerie van Justitie op aangedrongen om in regelgeving vast te leggen dat wanneer er sprake is van inbewaringstelling van een minderjarige er gecontroleerd moet worden of er in het gezag is voorzien. Is dit niet het geval dan dient er met spoed een voogd te worden benoemd.

Schrijnende gevallen

Een aantal jongeren verkeerde ook in 2008 in schrijnende omstandigheden. Het betrof hier niet alleen de jongeren die op jonge leeftijd uitgeprocedeerd raakten, maar ook jongeren die getraumatiseerd zijn door gebeurtenissen in het land van herkomst en de scheiding van hun ouders. Nidos acht het noodzakelijk dat deze jongeren snel duidelijkheid krijgen over hun verblijfsperspectief. Hierbij dringt Nidos er op aan om ruimhartiger om te gaan met de verzoeken om een verblijfsvergunning 'schrijnendheid'.

Voorts wordt de verlengingsprocedure voor een verblijfsvergunning 'schrijnendheid' als problematisch ervaren. Gedurende een periode van tien jaar moet deze verblijfsvergunning op verzoek worden verlengd. Juist deze jongeren hebben behoefte aan duidelijkheid en zekerheid. Het zou beter zijn om hen na verloop van drie jaar of eerder als de verwachting gerechtvaardigd is dat de omstandigheden niet wijzigen, voortgezet verblijf toe te kennen. Het Modern Migratiebeleid, waarvan het wetgevingsproces in het verslagjaar is gestart, zal wellicht een oplossing bieden voor deze problematiek.

Onderwijs

Tot op heden is op veel locaties het onderwijsaanbod voor jongeren met het perspectief terugkeer onvoldoende op maat. Dit geldt ondermeer voor de scholen op de campussen. Op de campus Baexem is met ingang van 2009 het terugkeeronderwijs gestart in samenwerking met Stichting Wereldwijd. Hoewel ingegeven door capaciteitsproblemen van de school ziet Nidos het als een goede ontwikkeling dat het reguliere onderwijs kennismakt met de methode van Wereldwijd en het Albeda college. Met deze ervaring maakt Nidos zich sterk om ook op de andere campuslocaties passend onderwijs aangeboden te krijgen.

Stage

Een ander knelpunt betreft de beperkte mogelijkheden die jongeren met AMV-vtv hebben om stage te lopen in het kader van een beroepsbegeleidende leerweg (BBL). Voor deze stage is een tewerkstellingsvergunning vereist. Jongeren met een AMV-vtv mogen slechts beperkt werken. Het Modern Migratiebeleid zal naar verwachting voor deze jongeren een oplossing bieden, door de voorwaarde van het hebben van een tewerkstellingsvergunning te schrappen. De problematiek blijft echter bestaan voor de jongeren die uitgeprocedeerd zijn, maar als elke andere minderjarige in Nederland tot hun achttiende recht op onderwijs hebben.

Identificatieproblemen

Op 14 november 2007 heeft de Staatssecretaris van Justitie de Nationale Ombudsman geïnformeerd over het feit dat naast de vreemdelingen die in afwachting zijn van de behandeling van hun aanvraag tot verlenging van hun verblijfsvergunning, ook de vreemdelingen die procederen tegen de intrekking of niet-verlenging van hun verblijfsvergunning en rechtmatig verblijf hebben, in aanmerking komen voor een W2-document. Het W2-document is een geldig identiteitsbewijs dat zijn waarde behoudt zolang de houder ervan rechtmatig in Nederland verblijft. Dit betekent dat voor meer jongeren, in ieder geval tijdelijk, hun problemen met identificatie zijn opgelost. Dit geldt echter niet voor de jongeren die uitgeprocedeerd zijn geraakt. Omdat zij van de autoriteiten van hun herkomstlanden geen identiteitsbewijs krijgen, blijven voor

Harouna, 23 jaar - Niger

**“Ik wil zo graag
blijven...”**

Harouna is 23 jaar en kwam hier eind maart 2002 alleen aan, als verstekeling op een zeeschip. Hij wist niet dat hij in Nederland zou aankomen. Hij had hier geen familie, geen bekenden, niemand. Nu heeft hij veel vrienden, een vriendin, een huis. En hij gaat met veel plezier naar school. In Niger heeft hij niets en niemand, hij heeft er niets meer te zoeken. Medio april weet hij of hij misschien dan toch in Nederland mag blijven. “Ik ben niet bezig met teruggaan. In Nederland voel ik me thuis.”

“Ik was 16 toen ik vluchtte, geen idee waar naartoe. Hoeveel dagen de reis heeft geduurd weet ik ook niet, op een gegeven moment was ik de tel kwijt. Ik kwam in een haven aan, ik weet alleen niet welke. Wat ik wel weet is dat communiceren lastig was. Ik was er vanuit gegaan dat iedereen Frans zou spreken, maar dat was niet zo. Wat ik hoopte toen ik vluchtte? Dat ik beschermd zou worden, me veilig zou voelen. Bij aankomst was dat niet meteen zo. Voor de beveiligingsmensen in Ter Apel, waar ik asiel aanvraag, was ik bang. In het OC in Luttelgeest voelde ik me voor het eerst veilig. In juli 2002 kon ik al terecht in een KWE in Utrecht. Momenteel woon ik zelfstandig in een studentenkamer, ook in Utrecht. Ik volg nu een MBO-4 opleiding, zodat ik volgend jaar hopelijk toegelaten kan worden voor de HBO pilotenopleiding. Ja, ik wil al zolang ik weet piloot worden.”

“Dat mijn verblijfsvergunning al 4 jaar ter discussie staat, is omdat de IND mijn verhaal niet gelooft. Op de laatste zitting werd beweerd dat ze me zouden geloven als ik kon aantonen dat ik daadwerkelijk met de boot ben gekomen. Maar dat kan ik niet. M’n advocaat vroeg zich hardop af hoe ik dat zou moeten aantonen. Met suikerzakjes van de boot? Bovendien, wist ik toen niet, dat ik niet zomaar kon blijven. Ik wist helemaal niet dat er zoiets bestond als ‘asiel aanvragen’. En ik wist ook niet dat ik hier, in Nederland, terecht zou komen. Het enige wat ik wilde was weggaan, zo ver mogelijk. Nu ben ik met m’n advocaat bezig om een verblijfsvergunning te krijgen op medische gronden. Dat is spannend, want de IND vindt dat ik voor mijn psychische klachten ook in Niger behandeld kan worden.”

“De laatste tijd gaat het niet zo goed met me. Ik slaap niet zo goed, ben de hele tijd in m’n hoofd bezig. Ik wil zo graag blijven... Nu voel ik me zo onzeker. En met die onzekerheid komen de dingen van vroeger weer naar boven en voel ik me weer onveilig. Ik durf niet te hopen, niet te plannen. Wat me op de been houdt zijn m’n vrienden, m’n sport, m’n opleiding, m’n vriendin. En m’n voogd is nog steeds belangrijk voor me. Ik heb nog steeds contact, ik kan overal over praten, dat vind ik heel fijn.”

** Noot van de voogd Anne Lansberg: Harouna heeft voor zijn komst naar Nederland verschrikkelijke dingen meegemaakt.*

hen de problemen met identificatie bestaan. Denk hierbij aan identificatie bij de bank, op school, voor de politie. De druk op deze jongeren is door de Wet op de uitgebreide identificatieplicht aanzienlijk toegenomen. Jongeren voelen zich niet vrij deel te nemen aan het maatschappelijk leven uit angst om door de politie te worden aangehouden en vervolgens in vreemdelingenbewaring te worden gesteld. Nidos vraagt de IND al jaren om ook voor deze jongeren een soort identiteitsbewijs beschikbaar te stellen. Deze jongeren zijn weliswaar uitgeprocedeerd, maar worden opgevangen door Nederland en mogen hier dus blijven tot hun meerderjarigheid of tot hun terugkeer gerealiseerd kan worden. De verwachting is dat in 2009 de Staatssecretaris met een oplossing voor dit probleem komt.

Evaluatie nader horen van kinderen jonger dan twaalf jaar

In het verslagjaar is de wijze van het nader horen van kinderen jonger dan twaalf jaar door zowel Nidos als de IND geëvalueerd. Doel van deze evaluatie was te bepalen of het nader horen van deze kinderen nog altijd in de geest van de doelen die daarvoor gesteld waren plaatsvindt, of het horen nog volgens de afspraken verloopt en welke consequenties het horen heeft voor de kinderen.

Gebleken is onder meer dat het horen op een aantal van deze jonge kinderen een negatieve impact heeft gehad, waardoor volgens Nidos slechts nog op verzoek van de wettelijk vertegenwoordiger zou moeten worden gehoord. Ook zou de wettelijk vertegenwoordiger in plaats van de jongere kunnen worden gehoord.

Nidos heeft in het verslagjaar een reactie van de IND op de evaluatie ontvangen. Deze reactie is verwerkt in de evaluatie van Nidos. In 2009 wordt bekeken welke actie door Nidos zal worden ondernomen om de IND en de beleidsmakers, conform de uitkomsten van de evaluatie, te overtuigen van de noodzaak tot aanpassingen op dit (beleids)terrein.

Opvang en wonen in gezinsverband (OWG)

Door middel van Opvang en Wonen in Gezinsverband (OWG) biedt Nidos zelf opvang aan de grootste groep minderjarige pupillen waarover Nidos de voogdij heeft. Gaat het in andere vormen van opvang om een (meer) professionele relatie van de mentor met het kind, juist in een natuurlijke omgeving van het gezin kan door het (kwetsbare) kind een duurzame persoonlijke relatie worden aangegaan, die ook door kan gaan na het 18e jaar. De noodzaak van het opvangen in een gezin komt niet voort uit een persoonlijk aan de jongere gerelateerd (ontwikkelings)probleem, maar uit de behoefte aan een zo natuurlijk mogelijke vorm van opvang. Bij opvang in een gezin worden aan jongeren, vanuit veiligheid en perspectief, maximale ontwikkelingskansen geboden. Er dient ruimte aan deze jongeren gegeven te worden om zich vanuit hun eigen cultuur, en als dat niet kan dan in ieder geval met veel respect en begrip voor de eigen cultuur, te ontwikkelen naar een eigen persoonlijkheid en zelfstandigheid en te werken aan een eigen netwerk van contacten.

Jongeren tot en met 12 jaar oud, die zonder verwanten in Nederland arriveren, worden door Nidos altijd in een gezin geplaatst. Jongeren boven de 12 jaar worden eerst opgevangen in een speciale woongroep, een AC-KWG, waar in een korte periode door de voogd beoordeeld wordt welke opvang de meest geëigende is voor die specifieke jongere. Opvang en Wonen in Gezinsverband is ook voor jongeren in zo'n AC-KWG een belangrijke optie, die zal worden afgewogen.

Opvangpool

Nidos beschikt over een groot bestand aan opvanggezinnen. Dit bestand wordt de opvangpool genoemd en wordt beheerd door de OWG-werkers. De gezinnen in de opvangpool zijn geworven en gescreend door Nidos. Daarnaast worden veel jongeren opgevangen bij familie, clan- of stamgenoten; dit zijn de netwerkplaatsen. Steeds meer jongeren kunnen worden opgevangen in een zogeheten cultuurgezin. Onder een cultuurgezin verstaat Nidos een gezin dat de cultuur van waaruit de jongere afkomstig is, in belangrijke mate benadert, zo mogelijk doordat (een van de) opvangouders afkomstig (is) zijn uit hetzelfde land van herkomst.

Vanwege de samenstelling van het pupillenbestand is het nodig, vanwege de diversiteit van culturen, een breed samengestelde keuzemogelijkheid aan gezinnen te hebben. De OWG-werkers werven en screenen nieuwe opvanggezinnen. Aan differentiatie in opvang wordt gewerkt, zodat ook (cultuur)opvang geboden kan worden aan (complexere) gezinssystemen, zoals broertjes/zusjes of moeder en kind. Bij de screening van de opvanggezinnen betreft Nidos uitdrukkelijk ook de vraag of de opvangouders in staat en bereid zijn om ama's op te vangen voor wie het perspectief

'terugkeer' is. Met de aspirant opvangouders wordt expliciet besproken wat hun eigen verwachtingen en wensen zijn en wat zowel voor de ama als voor henzelf de consequenties van een bepaalde uitkomst van de asiel- en de ama-procedure kunnen zijn. In dit verslagjaar heeft OWG ook het aantal gezinnen verder uitgebreid. Inclusief netwerkgezinnen en aspirant-gezinnen is er in deze periode een toename van bijna 140 gezinnen. Van de nieuwe gezinnen is vier op elke vijf gezinnen een cultuurgezin.

Elektronisch Gezinsdossier (EGD)

In 2008 is er door OWG volop in het Elektronisch Gezinsdossier gewerkt en is dit stap voor stap verbeterd. Het EGD dient er toe de OWG-werker te ondersteunen bij het primaire werkproces.

Nieuwsbrief OWG

In de zomer en winter van 2008 is weer de Nieuwsbrief OWG uitgekomen. Alle opvanggezinnen ontvangen de Nieuwsbrief OWG, met daarin onder meer informatie over en verhalen van jongeren die opgevangen worden in een gezin.

De weg bereid naar een methodiekbeschrijving OWG

In 2008 zijn de voorbereidingen getroffen om in 2009 te starten met een traject van methodiekontwikkeling en methodiekbeschrijving OWG. In aansluiting op de Nidosmethodiek voor de begeleiding van ama's en de Nidosmethodiek voor de gezinsvoogdij zijn de voorbereidingen getroffen zodat, opnieuw onder leiding van Pro Education, het komende jaar ook de methodiek OWG uitgewerkt en beschreven zal gaan worden.

Knelpunt

Jongeren die in een opvanggezin verblijven konden voorheen, onder de oude Rijkswet op het Nederlanderschap, op grond van klemmende redenen van humanitaire aard met hun pleegouders meenaturaliseren. Het betreft hier jongeren die gedurende lange tijd in het opvanggezin verbleven en aan de overige voorwaarden tot naturalisatie voldeden. Met de inwerkingtreding van de nieuwe Rijkswet is als voorwaarde voor meenaturaliseren gesteld dat opvangouders reeds drie jaar het gezag over het pleegkind hebben. Voogdijpupillen van Nidos voldoen niet aan die voorwaarde. Hierdoor komt de voogdijpupil in een uitzonderingspositie binnen het opvanggezin. Dit is pedagogisch niet verantwoord. Een gevolg kan zijn dat er problemen ontstaan wanneer de opvangouders binnen de EU willen emigreren. Als de jongeren meeverhuizen, verblijven zij zonder verblijfsvergunning in het buitenland. Het alternatief is dat de jongeren in Nederland achterblijven. Nidos maakt zich sterk om een aanpassing van de wetgeving op gebied te bewerkstelligen.

De opvang door het COA

Een gevolg van het opvangmodel, zoals dat met ingang van 1 januari 2007 geldt is, dat contracten met de contractpartners voor kinderwoongroepen (KWG) en kleine wooneenheden (KWE) met ingang van 2007 door het COA van Nidos zijn overgenomen. De taken van het projectbureau van Nidos, dat belast was met de organisatie van deze woonvoorzieningen en zorgde voor capaciteit, kwaliteitsontwikkeling en informatievoorziening, zijn om diezelfde reden ook met ingang van 2007 overgenomen door het COA.

Woonvoorzieningen

Asielzoekers van 13 tot en met 17 jaar die zonder meerderjarige bloed- of aanverwanten naar Nederland komen, worden gedurende de eerste periode van maximaal 3 maanden door contractpartners in opdracht van het COA opgevangen in speciale AC-KWG's. Zoals eerder beschreven worden de jongeren vervolgens doorgeplaatst naar de voor hen meest geschikte vervolgovang: opvang in gezinsverband (OWG/Nidos) of KWE/KWG (COA) of ama-campus (COA).

De Kinderwoongroepen (KWG's) zijn bestemd voor kinderen tot en met 15 jaar. In de woongroepen is 24-uurs begeleiding aanwezig. Er verblijven ook groepjes kinderen die bij elkaar horen en waarvan de oudste wordt gezien als hoofd van het gezin, maar voor wie het een te zware last zou zijn om de zorg voor de andere kinderen op zich te nemen. De Kleine Wooneenheden (KWE's) zijn bedoeld voor jongeren van 15 jaar tot 18 jaar. In een KWE wonen vier jongeren, meestal van verschillende nationaliteiten, met begeleiding. Per vier jongeren is gedurende 28,5 uur per week een mentor aanwezig die hen begeleidt en helpt. Nidos heeft de ervaring dat de jongeren in deze omgeving goed functioneren.

Campus

Alleenstaande minderjarige asielzoekers in de leeftijd van 15 tot 18 jaar worden na de AC-KWG periode veelal opgevangen op een campuslocatie van het COA. Het betreft een grootschalige opvanglocatie, veelal afgelegen van de bewoonde wereld, waar zo'n honderd AMA's worden opgevangen tezamen met vaak 1000 volwassenen. Nidos heeft inmiddels de ervaring dat de grootschalige opvang niet in het belang is van de jongeren. Met name ten aanzien van scholing en veiligheid bestaat er zorg. Ook is het politieke doel terugkeer moeilijk te realiseren vanuit grootschaligheid. In 2008 waren er vier campuslocaties in Drachten, Baexem, Oisterwijk en Middelburg. De campus in Middelburg is eind 2008 gesloten. Op 31 december 2008 verbleven er 327 jongeren in de drie campussen.

Antonio Manuel Dala, 20 jaar - Angola

“Nee, ik wilde niet terug, maar ik had geen keus ...”

Antonio was 11 jaar toen hij in december 2001 samen met zijn broer en zus naar Nederland kwam. “Ik wilde graag studeren en een toekomst opbouwen. Het leren van de taal ging me makkelijk af. Ik werd geselecteerd voor het Nederlandse jeugdteam basketbal en volgde VMBO-TL. Terug in Angola valt het zo tegen. In Nederland heb ik alles achtergelaten ...”

“In het begin hadden mijn broer en ik alleen Angolese vrienden. Maar we wisten ook dat we contact moesten leggen met Nederlanders om een toekomst te kunnen opbouwen in Nederland. Zowel mijn broer als ik waren goed in basketbal. We speelden veel met en tegen Nederlanders. Op die manier maakten we makkelijk Nederlandse vrienden. Op school behaalde ik goede resultaten en mocht ik het VMBO-tl gaan volgen. Het kostte mij weinig moeite. Misschien had ik wel HAVO kunnen doen, maar soms was ik ook wel een beetje lui. In 2005 verhuisde ik van Deurne naar een KWE in Helmond. Daar leerde ik mijn voogd Monika kennen. Ze moest altijd lachen als ik Helmonds en Portugees sprak met een zachte g. Ze is zelfs mijn diploma VMBO-tl komen brengen toen ik al terug was in Angola!”

“Want ik moest terug. Mijn broer werd in 2006 achttien jaar en had geen recht op inkomsten meer. Hij heeft nog een tijdje bij mij gewoond, maar leven op één kamer van alleen mijn leefgeld was niet mogelijk. Daarbij werd mij verteld dat ik geen verblijfsvergunning kreeg. Dat was een klap. Ik had gedacht dat ik voor altijd in Nederland kon blijven en heb dan ook niet gewerkt aan mijn terugkeer. Ik wilde niet terug. Maar ik had geen keus. Mijn voogd heeft nog geprobeerd om mij, zoals zij dat noemde, ‘terugkeerrijp’ te maken. Maar ik kon niet geloven dat ik echt moest vertrekken. Ik had een vriendin, ging naar school en basketbalde in het Nederlandse jeugdteam. Kon ik mijn examen voor het VMBO-tl nog wel doen? En ik wist niets van Angola.”

“Het verliep niet goed, want ik wilde niet in Angola zijn. Mijn tante en oom stonden mij op te wachten op het vliegveld. Het waren vreemde mensen voor mij. Mijn echte familie had ik achtergelaten in Nederland ... zo voelde dat voor mij. Gelukkig hebben mijn voogd en een leerkracht van mijn school in Nederland er nog voor gezorgd dat ik examen kon doen op de Nederlandse ambassade in Luanda. Zo heb ik toch mijn diploma nog gehaald. Met Nederlands als beste vak. Als je me vraagt of het goed met me gaat kan ik zeggen dat ik een woonplek heb, dat ik studeer en soms wat geld verdient. Als jullie vinden dat het dan goed gaat, dan gaat het goed met me. Maar ik mis Nederland en de mensen daar. Ik ga mij aan niemand hechten in Angola. Want ik weet zeker dat ik niet blijf. Ik weet nog niet naar welk land ik ga, maar als ik de kans krijg vertrek ik.”

Middels het draaiboek COA-Nidos “opvang en begeleiding van alleenstaande minderjarige asielzoekers in de centrale opvang” zijn de posities en verantwoordelijkheden van beide partijen benoemd. Het draaiboek gaat in de eerste plaats uit van de eigen verantwoordelijkheden van COA en van Nidos en de taken die daaruit voortvloeien. Daarnaast wordt benadrukt dat het plan van aanpak van de voogd en het trajectplan van de mentor belangrijke documenten zijn voor de afstemming, inhoudelijk en qua termijnen. Verder worden in het draaiboek voor een aantal lastige punten nadere afspraken vastgelegd, bijvoorbeeld wat betreft vermissing, boetes en verlov, en wordt aangegeven welke informatie- en overlegmomenten er zijn. Het draaiboek wordt jaarlijks geëvalueerd en daar waar nodig bijgesteld.

Beschermde opvang

Vanwege het met onbekende bestemming vertrekken van een groot aantal Nigeriaanse meisjes is Nidos in oktober 2006 in samenwerking met Stichting Jade gestart met de beschermde opvang van Nigeriaanse meisjes die (potentieel) slachtoffer zijn van mensensmokkelaars/handelaars. Voor Nidos waren deze verdwijningen reden tot ingrijpen omdat het perspectief van deze meisjes strijdig is met de visie van Nidos, namelijk dat ama’s opvoeding en begeleiding nodig hebben vanuit respect, veiligheid en bescherming.

In een jaar tijd is er binnen Nidos veel kennis opgebouwd doordat er intensief met - en voor deze doelgroep gewerkt is. Per 1 januari 2008 is het project beschermde opvang door de Staatssecretaris van Justitie geformaliseerd en wordt het gedurende een pilot periode van twee jaar gevolgd. De pilot zal 31 december 2009 worden afgesloten en de resultaten zullen aan de Tweede Kamer worden gerapporteerd.

Het doel van de voogdijbegeleiding is om de wens van de jongeren, namelijk teruggaan naar de handelaar, om te buigen naar een ander perspectief. Het opvangproces zou in de ogen van Nidos moeten worden verdeeld in een aantal fases, waarbij de jongere op basis van competenties, ontwikkeling en ingeschatte veiligheid telkens per fase minder beschermd wordt opgevangen. De invoering van dit zogenaamde fasemodel heeft in 2008 ernstige vertraging opgelopen.

De voogd hanteert tijdens het proces de gebruikelijke methodiek van Nidos. Echter, het onderscheidende element ten opzichte van het merendeel van de doelgroep van Nidos, is dat er systematisch aandacht is voor drie begeleidingsdoelen: de voortdurende druk waaronder de jongeren staan zoveel mogelijk wegnemen, de jongeren zoveel mogelijk inzicht verschaffen in hun situatie en het veranderen van het perspectief van de jongeren.

De voogd werkt intensief samen met de mentoren van de opvanginstelling. Intensief omdat er vaak sprake is van nieuwe ontwikkelingen in de opvang. In de situatie van

de Nigeriaanse meisjes hebben de Marechaussee, Recherche en politie een belangrijke rol in de begeleiding van de risicomeisjes gespeeld. Doordat zij onderzoek deden naar de situatie van een meisje konden zij het risico op verdwijning inschatten. Dit sterkt de voogd bij het oordelen of er nog meer maatregelen genomen moeten worden teneinde een meisje te beschermen. Dit heeft er toe geleid dat er in oktober 2007 een groot aantal mensenhandelaars zijn gearresteerd in verschillende landen in Europa maar ook in Amerika. Dit heeft in 2008 tot gevolg gehad dat de instroom van Nigeriaanse meisjes tot een minimum is teruggebracht.

Een belangrijke legitimatiegrond voor plaatsing in de beschermde opvang is dat er vervolgens een onderzoek naar de achtergrond van mensenhandel plaatsvindt. Wanneer een jongere in de beschermde opvang geplaatst wordt en ontkent betrokken te zijn bij mensenhandel én er loopt geen onderzoek naar mensenhandel, dan moet de voogd uiteindelijk overgaan tot uitplaatsing uit de beschermde opvang. De ervaring heeft geleerd dat de begeleiding van de jongeren in de beschermde opvang zonder een lopend recherche-onderzoek bijzonder moeilijk is, omdat de voogd niets weet over de achtergrond en eventuele verdwijningsmogelijkheden van de jongeren.

In 2008 werden veel meisjes uit Guinee, Sierra Leone en China in de beschermde opvang geplaatst. Opmerkelijk is daarnaast dat er in het verslagjaar veel zwangere meisjes in de beschermde opvang terecht kwamen. Dit vereiste vervolgens weer aanpassingen aan de opvang die wordt geboden. Deze aanpassingen zijn helaas niet gerealiseerd. De methodiek die ontwikkeld is voor de Nigeriaanse meisjes kan ook worden gehanteerd voor de meisjes uit andere landen. Zij hebben vaak al een geschiedenis achter de rug waarin uitbuiting een duidelijke rol heeft gespeeld. Dit maakt dat zij wel meer open staan voor de begeleiding van Nidos en niet de drang hebben om terug te gaan naar de handelaar. Om die reden worden deze meisjes sneller opgevangen in woongroepen met een meer open setting.

Ten slotte is er de groep Indiase jongens. Het COA is, in nauwe samenwerking met Nidos, medio 2007 ook gestart met beschermde opvang voor hen. Helaas kan geconstateerd worden dat veel van deze jongens alsnog MOB zijn vertrokken. Eind 2008 kwamen er nauwelijks nog Indiase jongens bij Nidos onder voogdij. De jongens die behoren tot de groep risicojongeren kwamen in 2008 met name uit Sierra Leone, Nepal, China en India.

Knelpunten:

Naast de hiervoor genoemde knelpunten van het veelal ontbreken van een noodzakelijk recherche onderzoek en de vertraging bij de invoering van het fasemodel kunnen rondom de beschermde opvang de volgende knelpunten nog worden benoemd:

Time-out plekken

Het blijkt noodzakelijk om bij de opvang van risico-groepen te beschikken over time-out plekken. Plaatsing in een gesloten setting kan nodig zijn doordat er binnen de woonsituatie en in de groep een explosieve situatie ontstaat. Door de jongere die dit veroorzaakt, tijdelijk (enkele dagen) elders gesloten op te vangen (time-out plek), kan de druk van de groep worden gehaald. Het blijkt echter vrijwel onmogelijk om per direct een dergelijke plek te krijgen. Nidos pleit er voor speciaal voor deze risicogroepen een aantal (lokale) time-out plekken beschikbaar te houden.

Voldoende aandacht voor de dagbesteding van de jongeren

De capaciteit dient zodanig te zijn dat er voldoende aandacht besteed kan worden aan een goede (uitgebalanceerde) dagbesteding (onderwijs, sport, vrije tijd) van de jongeren in de beschermde opvang. Dit is in 2008 regelmatig onvoldoende geweest.

Respect voor ieders positie

Binnen de beschermde opvang is er regelmatig overleg met alle bij de opvang, begeleiding en toelating betrokken partijen, zoals de DT&V, de IND, de dagelijkse begeleiders (mentoren/coördinatoren), het COA, politie en Nidos. Het blijft een punt van aandacht dat alle betrokkenen zich blijven realiseren dat iedere partij vanuit zijn eigen wettelijke taak dient te handelen. In zijn algemeenheid kan echter wel worden gesteld dat de meerwaarde van de samenwerking in dit project nadrukkelijk is bewezen.

Onderwijs:

Tot op heden is er binnen de beschermde opvang sprake geweest van een aangepast scholingsprogramma voor de jongeren. Dit scholingsprogramma beperkt zich tot 16 uur per week. Nidos acht dit onvoldoende en is hierover in overleg met het COA, dat de scholing moet organiseren

De organisatie en de medewerkers

In 2008 is een einde gekomen aan een periode, die vanaf het jaar van de verzelfstandiging van de stichting duurde, waarin het aantal personeelsleden jaarlijks fors in aantal afnam. Vanaf maart 2008 is het aantal personeelsleden stabiel en zijn er in de regio's geen gedwongen ontslagen meer nodig geweest. Ook zijn er in 2008 voor het eerst geen regiokantoren samengevoegd.

Personeelsformatie

Het aantal medewerkers van Nidos daalde in 2008 van 232 naar 201. Het aantal formatieplaatsen, op basis van een volledige arbeidsplaats van 36 uur, daalde van 200 naar 175. De afname van het personeelsbestand is gerelateerd aan de afname van het aantal pupillen. In totaal zijn er 31 medewerkers op grond van krimp van de organisatie ontslagen, 10 medewerkers zijn op eigen verzoek uit dienst gegaan en van 5 medewerkers is de arbeidsovereenkomst om een andere reden beëindigd. In totaal gingen er in 2008 46 medewerkers uit dienst en kwamen er 15 medewerkers in dienst. Na 1 april 2008 zijn er op grond van krimp alleen nog medewerkers van het hoofdkantoor ontslagen.

Overzicht aantal medewerkers en formatieplaatsen

Functie	Medewerkers 31-12-2008	Formatie 31-12-2008	Medewerkers 31-12-2007	Formatie 31-12-2007
jeugdbeschermers	146	127	168	144
regioadministratie	18	15	20	16
regiomanagers	9	9	12	12
hoofdkantoor	28	24	32	28
totaal	201	175	232	200

Stijging leeftijd personeelsbestand

Een ontwikkeling die, gezien de geringe instroom van nieuwe medewerkers vorig jaar, niet was te verwachten, was de stijging van de gemiddelde leeftijd van de medewerkers bij Nidos. De gemiddelde leeftijd steeg van 44,4 jaar op 1 januari 2008 naar 45,2 jaar op 31 december 2008.

Organisatiestructuur

De directiestructuur is in 2008 gewijzigd. De functie van directeur beheer, die hiërarchisch direct onder het bestuur ressorteerde, is komen te vervallen en de functie van adjunct-directeur is daarvoor in de plaats gekomen. De adjunct-directeur legt verantwoording af aan de algemeen directeur. Verder waren er in de organisatiestructuur geen wijzigingen. Wel is de samenstelling van het bestuur met ingang van 2009 gewijzigd.

*Monika Schauer,
voogd Nidos,
Eindhoven*

“Jongeren zijn vreemdeling in hun thuisland”

“Voor mij is Antonio een schrijnend voorbeeld van wat “gedwongen” terugkeer op psychisch vlak met een jongere kan doen. Als jongeren op jonge leeftijd naar Nederland komen, dan maken zij een ontwikkeling door in een heel belangrijke leeftijdsfase, namelijk de pubertijd. Of je nu een jongen of meisje bent, de leeftijd tussen 11 en 18 jaar is erg bepalend voor de rest van je leven. Dat hebben we toch zelf ook meegemaakt?”

“Jonge kinderen die in Nederland aankomen en langdurig hier wonen, hebben bovendien geen reële beelden van hun thuisland. Het thuisland vervaagt steeds meer en Nederland wordt steeds belangrijker. Ze hebben hier vrienden, klasgenoten en misschien wel pleegouders die steeds belangrijker voor ze worden. Ook de moedertaal vervaagt. Men hecht zich aan mensen. Gevoelens als liefde, verliefdheid, vriendschappen, het gebeurt allemaal hier, in Nederland.”

“En dan moeten ze terug en worden ze dáár achtergelaten. Hoe dat voelt, wat dat met een jongere doet, daar wordt nauwelijks aandacht aan besteed. De gedachte dat familie en materieel perspectief, doorslaggevend zouden zijn voor het welbevinden van jongeren in het thuisland klopt niet altijd. Ze gaan toch naar school? Ze hebben toch familie? Een dak boven 't hoofd? Wat zeuren ze dan! Die gedachtegang is niet altijd te volgen.

“In Nederland hebben wij de luxe van keuzes maken. Dat leren wij ook onze pupillen. Maar eenmaal terug is de praktijk in het land van herkomst héél anders. Jongeren hebben in Nederland geproefd van het stukje psychische luxe, zeg maar. In een land als Angola heb je geen keuzes op dat vlak. Meisjes gaan bij terugkeer vaak relaties aan zonder liefde omdat ze verzorgd moeten worden. Jongeren voelen vaak, eenmaal terug, de psychische armoede. Ze kijken wel uit om zich te hechten aan mensen, want je verliest ze toch weer. En te koop lopen met gevoelens? Ze kijken wel uit, voordat je het weet word je gekwetst. Mijn ervaring met de teruggekeerden die ik in Angola heb opgezocht, is dat het over het algemeen niet goed gaat met ze. Psychisch zijn jongeren een 'wrak' en worden ze een buitenlander in hun thuisland. Dat lijkt mij niet de bedoeling. ”

Deskundigheidsbevordering en persoonlijke ontwikkeling

Vernieuwde Methodiek

Naar aanleiding van de ontwikkeling en de invoering van de vernieuwde methodiek (zie ook pagina 9/10) heeft een scholing voogdij-gezinsvoogdij voor alle jeugdbeschermers plaatsgevonden. Deze scholing is incompany uitgevoerd door Pro Education. De scholing werd per regioteam uitgevoerd en omvatte acht scholingsdagen. Bijna alle medewerkers zijn in 2008 gecertificeerd.

Mogelijkheden tot persoonlijke ontwikkeling

Nadat alle medewerkers een training hiertoe hebben gevolgd, is in 2008 bij Nidos het persoonlijk ontwikkelingsplan (POP) als personeelsinstrument ingevoerd.

Timemanagement

Een aantal regioteams heeft een training in timemanagement gevolgd.

Intercollegiale ondersteuning

Een aantal regioteams heeft een scholing in intercollegiale ondersteuning gevolgd.

Scholing op het gebied van arbeidsomstandigheden

In 2008 hebben de beide preventiemedewerkers een cursus 'preventiemedewerker' gevolgd. De cursus 'bedrijfshulpverlening' is door 29 medewerkers gevolgd.

Mogelijkheden tot het verrichten van werkzaamheden thuis

Met als uitgangspunt dat Nidos geen thuiswerkorganisatie is, is vanaf medio 2008 aan de jeugdbeschermers wel de mogelijkheid geboden om thuis in te loggen op het netwerk, teneinde efficiënter te kunnen werken. Dit is technisch mogelijk gemaakt door de jeugdbeschermers desgewenst te voorzien van een token waarmee thuis op de eigen pc op het Nidos-netwerk kan worden ingelogd.

Ontbureaucratisering

Met als doel minder bureaucratische druk voor de jeugdbeschermers, een betere afstemming tussen regio en centrale voogdijadministratie en daardoor een betere hulpverlening aan de jongeren, is een aantal verbeteringen in de werkverdeling en de administratieve processen gerealiseerd. De nieuwe mogelijkheden die automatisering biedt in het Elektronisch Pupil Dossier (EPD) en het Pupil Registratie Systeem (PRS), maakten het mogelijk om een aantal taken van de jeugdbeschermer over te dragen naar de regioadministratie. Daarnaast is met behulp van automatiseringsinstrumenten de route van de regioadministratie naar de voogdijadministratie versneld. De verbeterde efficiëntie blijkt mogelijk met het behoud van de bij de functies horende verantwoordelijkheden.

Arbeidsomstandigheden

In navolging van het uitgevoerde PMO (Preventief Medisch Onderzoek) in 2006 is er in april 2008 een nieuw PMO uitgevoerd. Het doel van het PMO was tweeledig:

- Hoe is de trend ten opzichte van 2006 en welk effect hebben de ingezette maatregelen gehad.
- Het inzichtelijk maken van vitaliteits- en gezondheidsbelemmeringen van medewerkers in relatie tot het werk.

In vergelijking tot het PMO van 2006 waren de resultaten aanmerkelijk gunstiger. Om de uitkomsten van het onderzoek te kunnen duiden en om een verdiepende slag te maken worden in navolging van het rapport groepsinterviews gehouden bij alle medewerkers van Nidos. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de verschillende functiegroepen.

Ziekteverzuim

Naar aanleiding van het te hoge ziekteverzuim is er medio 2008 een plan van aanpak opgesteld om het ziekteverzuimpercentage naar beneden te brengen. Het plan bevatte de volgende acties:

- 1 Iedere regiomanager heeft een plan van aanpak opgesteld om het ziekteverzuim binnen zijn regio terug te dringen. De plannen zijn opgesteld in samenwerking met de afdeling P&O als procesbegeleider.
- 2 Er is een klankbordgroep ingesteld om een bijdrage te leveren aan de aanpak van het ziekteverzuim. Uitgangspunten zijn inzetbaarheid, weerbaarheid en energie.
- 3 De arbodienst is actief betrokken bij het plan van aanpak. Alle bedrijfsartsen zijn geïnformeerd.
- 4 De begeleiding van de langdurig zieken wordt voorgelegd aan een re-integratiebureau, om feedback te vragen over de individuele ziektebegeleiding van Nidos.

Het plan is in de 2e helft van 2008 van start gegaan en loopt nog door tot in het volgende jaar. Op grond van de eerste cijfers is de verwachting dat het ziekteverzuimpercentage in 2009 gedaald zal zijn.

Overzicht ziekteverzuim

	2008	2007	2006
Inclusief verzuim in verband met zwangerschap	9,6%	9,1%	8,3%
Exclusief verzuim in verband met zwangerschap	8,1%	8,0%	6,9%
Meldingsfrequentie	1,59	1,85	2,17

Informatievoorziening

Intern worden de werknemers van Nidos via het tweemaandelijks informatiebulletin "Ambulant" op de hoogte gesteld van belangrijke ontwikkelingen in en om het werkterrein van Nidos. De interne informatie is gestroomlijnd middels een intranetsite voor medewerkers. Deze intranetsite is in 2008 geheel vernieuwd. Ook de website van Nidos, met algemene informatie over Nidos en haar werkzaamheden en doelgroep is in 2008 volledig vernieuwd.

Elektronisch Pupil Dossier

Voor de ondersteuning van het primaire proces maakt Nidos gebruik van de ICT-systemen PRS (Pupil Registratiesysteem) en EPD (Elektronisch Pupildossier). Bij het ontwikkelen van PRS en EPD is veel aandacht besteed aan hoe de twee systemen de kwaliteit van het primaire proces ondersteunen.

Eén van de voornaamste doelen van het EPD is om het administratieve proces voor de jeugdbeschermers te verlichten en te zorgen voor tijdbesparing door geautomatiseerde gebruiksvriendelijke rapportagesystematiek. Op deze manier is er meer tijd beschikbaar voor contacten met de jongeren. Tevens zal het EPD ondersteuning moeten bieden aan de jeugdbeschermers en regiomanagers bij de uitvoering van hun dagelijkse werk door het bieden van een overzicht van uit te voeren werkzaamheden en een signalering op overschrijding van termijnen. Het elektronisch dossier is sneller overdraagbaar en door haar eenduidigheid een verbetering in de continuïteit van de voogdijbegeleiding.

Daarnaast zal het EPD een verbetering met zich mee brengen daar waar het gaat om het verkrijgen van managementinformatie. In 2008 is er veel tijd geïnvesteerd in het nog gebruiksvriendelijker maken van EPD.

Mediabeleid

Nidos is graag bereid om journalisten informatie te geven over de instelling zelf en haar werkzaamheden. Op vragen over individuele pupillen wordt niet ingegaan: het belang van de pupil staat voorop. Het doel is om de persoonlijke levenssfeer van de jongere zo goed mogelijk te beschermen en zoveel mogelijk veiligheid voor hen te garanderen.

Kwaliteitsbeleid

In 2008 is er verder gewerkt aan de ontwikkeling van het kwaliteitsbeleid. Door de ontwikkeling van het Elektronisch Pupildossier werd meer inzicht verkregen in de belangrijkste werkprocessen van de jeugdbeschermer: de face to face contacten met de jongeren, de betrokkenheid van de jongeren bij de begeleiding en de verslaglegging van de ontwikkeling van jongeren in begeleidingsplan en rapportage.

Daarnaast wordt toegezien op de veiligheid en de ontwikkeling van de jongere in de opvang. In dit kader is samenwerking gezocht met het COA om gezamenlijk de veiligheid en ontwikkeling van de jongeren in de opvang goed te borgen.

Deze onderdelen worden nu periodiek gemeten en opgenomen in een management-rapportage. De in 2007 opgestarte medewerkers- en cliënttevredenheidsmetingen hebben in 2008 een vervolg gekregen. De bedoeling is om alle onderdelen van het INK-managementsysteem een plek te geven in de bedrijfsvoering van Nidos.

Gids professioneel handelen

In het najaar van 2008 is de Gids 'professioneel handelen' verschenen. Hierin staat hoe Nidos vorm gegeven heeft aan het kwaliteitsmanagement. De laatste jaren is er veel gebeurd onder de noemer 'kwaliteitsbeleid' dat uiteindelijk allemaal een plek heeft gekregen in het management. Het boekje is bedoeld om alle (nieuwe) medewerkers van Nidos inzicht te geven in de organisatie en de wijze waarop Nidos haar doelen stelt en behaalt. Het brengt samenhang tussen het werk van de jeugdbeschermers, het management en de ondersteunende diensten.

Medio 2009 zal een separaat verslag over het kwaliteitsbeleid verschijnen, waarin ook het zelfevaluatie-rapport van Nidos zal zijn opgenomen. Dit zelfevaluatie-rapport bevat een beschrijving van de organisatie Nidos en de wijze waarop Nidos haar doelen behaalt, welke resultaten er geboekt worden en wat de klanten van Nidos vinden.

Nidos en Europa

ENGI-project (European Network of Guardianship Institutions)

De afgelopen jaren heeft Nidos contacten gelegd met organisaties uit diverse Europese landen die zich bezig houden met ama's. Het idee ontstond daardoor om "good practices" met betrekking tot voogdij over ama's uit te wisselen en hiertoe een Europees netwerk van voogdijinstellingen op te zetten.

Nidos heeft eind 2007 een subsidieaanvraag ingediend bij het Europees Vluchtelingenfonds in Brussel. Deze aanvraag is in 2008 toegekend, evenals een tweede aanvraag bij het European Programme for Integration and Migration (EPIM). Deze laatste aanvraag ziet erop dat naast de ervaringen met betrekking tot voogdij ook ervaringen betreffende de opvang van ama's tussen de verschillende Europese landen uitgewisseld zullen kunnen gaan worden.

De subsidie zal besteed worden aan het bezoeken van (voogdij)organisaties in diverse Europese landen en het organiseren van een symposium voor diverse Europese (voogdij-)instellingen voor ama's. Er zullen good practices worden uitgewisseld en het uiteindelijke doel is het opzetten en onderhouden van een netwerk van voogdijinstellingen in Europa.

Algemene gegevens

Stichting Nidos staat ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Utrecht onder nummer 30176667.

Samenstelling Bestuur Stichting Nidos 2008

Naam	Woonplaats	Functie
Dhr. D. Corporaal	Nunspeet	Voorzitter
Mw. N. van 't Hoogerhuijs	Amsterdam	Lid
Mw. M. Salet	Spijkenisse	Lid
Mw. J.C.W. Tchernoff-Hadders	Bilthoven	Lid
Dhr. H.L. van der Wende	Zutphen	Vice voorzitter

Samenstelling Bestuur Stichting Nidos 2009

Naam	Woonplaats	Functie
Mw. M. Salet	Spijkenisse	Voorzitter
Dhr. R. Andringa	Zwolle	Lid
Mw. N. van 't Hoogerhuijs	Amsterdam	Lid
Mw. E. Toxopeus-Lubber	Gouda	Lid
Dhr. J. Wienen	Katwijk	Lid

Samenstelling directie Stichting Nidos

Naam	Functie
Dhr. G.F.M. Verstegen	algemeen directeur
Dhr. K. de Kruijf	adjunct directeur

Overzicht (regio-)kantoren medio 2009

Locatie	Bezoekadres	Leidinggevende
Hoofdkantoor Directie	Maliebaan 99 3581 CH Utrecht	
Arnhem	Jansbuitensingel 22 6811 AD Arnhem	Henk van Bokhorst
Assen	Parkstraat 10 9401 LJ Assen	Brigitte Claassen
Den Haag	Prins Willemstraat 21 2584 HS Den Haag	Anita Floris
Haarlem	Prins Bernardlaan 2-II 2032 HA Haarlem	Hossein Keivan Rad
Deventer	Noorderbergschild 9 7411 LR Deventer	Peter van de Pol
Eindhoven	Lucas Gasselstraat 7 5611 ST Eindhoven	Lambertine Schoemaker
Roosendaal	Boomgaardstraat 1 4701 HE Roosendaal	Hans Raats
Rotterdam Centraal	Eudokiaplein 34 3037 BT Rotterdam	Erik Polet
Schiphol	Bezuidenhoutseweg 178 2594 AN Den Haag	Ohad Topper

Gebruikte afkortingen

AC Aanmeldcentrum	IOM Internationale Organisatie voor Migratie
AMA Alleenstaande minderjarige asielzoeker	ISS International Social Service
COA Centraal Orgaan opvang Asielzoekers	KWE Kleine wooneenheid
DT&V Dienst Terugkeer en Vertrek	KWG Kinderwoongroep
DJJ Directie Justitieel Jeugdbeleid	MOB Met onbekende bestemming
EGD Electronisch Gezins Dossier	OTS Ondertoezichtstelling
ENGI European Network of Guardianship Institutions	OWG Opvang en wonen in gezinsverband
EPD Electronisch Pupil Dossier	PRS Pupil Registratie Systeem
IND Immigratie- en Naturalisatiedienst	